АЗӘРБАЈЧАН СӘНАЈЕ КОМПЛЕКСИНИН КИТАБХАНА-ИНФОРМАСИЈА ЕҺТИЈАТЛАРЫ: МҮАСИР ВӘЗИЈЈӘТИ ВӘ ПЕРСПЕКТИВЛӘРИ

Зөһраб БАХШӘЛИЈЕВ

тарих елмләри намизәди, досент

XX әсрин сонунчу ониллијиндән јенидән өз мүстәгиллијини бәрпа етмиш Азәрбајчан Республикасы чәмијјәт һәјатынын бүтүн саһәләрини әһатә едән көклү дәјишикликләр просесинин ардычыл вә мәгсәдјөнлү давам етдирилмәси үчүн кениш мигјаслы ишләр апарыр.

Мүстәгил Азәрбајчан Республикасында чәмијјәтин демократикләшдирилмәси, игтсадијјатын сәрбәстләшдирилмәси, чохукладлы мүлкијјәт формаларынын јарадылмасы үчүн онун һүгуги базасы олан 50-дән чох ганунлар гәбул едилмиш вә онлара дәјишикликләр едилмишдир (1).

Лакин базар игтисадијјатына кечидлә әлагәдар гәбул едилмиш ганунларын там күчү илә фәалијјәт көстәрмәдији бир шәраитдә республика игтисадијјаты илдән-илә даһа дәрин бөһран вәзијјәтинә дүшүр.

Азәрбајчан игтисадијјатынын әсасыны тәшкил едән нефтчыхарма сәнајесиндә орта һесабла һәр ил истеһсалын һәчми бир милјон тон ашағы душмүшдүр. 1993-чү илин орталарында 11 милјон тон нефт чыхарылырдыса (2), 1995-чи илдә онун һәчми 8-9 милјон тона (3), 1997-чи илдә 6-7 милјон тона (4) дүшмүшдүр.

Республика игтисадијјатынын әсасыны тәшкил едән сәнаје комплексиндә истеһсалын белә сүр'әтлә ашағы дүшмәси өз нөвбәсиндә бир сыра әлагәдар сәнаје саһәләринин, хүсусилә нефткимја, нефт е'малы мүәссисәләринин вә башгаларынын нормал фәалијјәти үчүн илдә 15 милјон тон нефт чыхарылмалыдыр.

Мә'лумдур ки, харичи вә республика игтисадчыларынын, експертләринин јекдил фикринә көрә, Азәрбајчан Республикасынын игтисади мүстәгиллијини там тә'мин едән бүтүн хаммал еһтијатлары вардыр, анчаг ону мүасир технолокија вә игтисади ганунлар-

ла идарә етмәк лазымдыр.

Лакин бу чүр игтисади потенсиалын олмасына бахмајараг 1997-чи илә гәдәр республикада базар игтисадијјатына кечидлә вә дикәр објектив чәтинликләрлә әлагәдар олараг өлкә игтисадијјаты илдән-илә даһа да бөһран вәзијјәтинә дүшмүшдүр вә бу просес бир сыра апарычы сәнаје саһәләриндә давам етмәкдәдир.

Республика игтисадијјатында јаранмыш бөһран вәзијјәтинин башлыча сәбәби мүтәхәссисләрин гејд етдији кими, инзибати команда игтисадијјатындан јени игтисади системә - базар мүнасибәтләринә әсасланан игтисади идарәетмә системинә кечилмәсинә башланмасыдыр. Базар игтисади механизминин јарадылмасы вә формалашмасы узун мүддәтли, ағрылы просесдир вә елми-фәлсәфи мәнтигә әсасланан радикал игтисади ислаһатларын һәјата кечирилмәсини зәрури едир.

Өзәлләшдирмә база игтисадијјатына кечидлә әлагәдар һәјата кечирилән игтисади ислаһатларын әсас тәркиб һиссәси вә игтисади системин трансформасијасынын мүһүм васитәсидир. Базар игтисадијјатынын тәләбләриндән ирәли кәлән ганунаујғун, објектив тарихи зәрурәт сајылан өзәлләшдирмә дөвләт мүлкијјәти үзәриндә мүлкијјәтчинин дәјишмәси, мүәссисәләрин вә онларын әмлакларынын вәтәндашлара сатылмасы, јахуд мүәјјән шәртләрлә верилмәси демәкдир.

Азәрбајчан игтисадијјатынын әсасыны тәшкил едән ири сәнаје комплексләриндә мүәссисәләрин өзәлләшдирилмәси ишинә башланмасы да, онун истеһсал фондларынын нормадан 2-3 дәфәдән чох истисмары вә кечмиш иттифагдахили әлагәләрин гырылмасы, хаммал еһтијатларынын чатышмазлығы вә мүасир, габагчыл елми-техники наилијјәтләрдән зәиф истифадә олунмасы вә с. амилләр тәкчә сәнаје саһәләриндә истеһсалын минимума дүшмәси просесинә дејил, ејни заманда узун илләр бу сәнаје саһәләриндә формалашмыш инфраструктурларын да зәифләмәсинә вә тәдричән дағылмасына сәбәб олур.

Совет һакимијјәти илләриндә игтисади чәһәтдән инкишаф етмиш бир чох өлкәләрдә олдуғу кими сәнаје саһәләринин кениш истеһсалат вә сосиал-мәишәт инфраструктуру да формалашырды ки, бу да нәтичә е'тибары илә онун ири сәнаје комплекси кими мүстәгил вә кениш фәалијјәтини тә'мин едирди.

Һәр бир сәнаје саһәсинин вә ја комплексинин малик олдуғу инфраструктурда елми-техники тәрәггинин әсас катализатору вә сәнаје саһәсиндә чалышан фәһлә вә мүһәндис-техник ишчиләрә информасија тә'минатыны јарадан китабхана-информасија еһтијатлары формалашмышдыр. Елми әдәбијјатда "китабхана еһтијатлары" дедикдә китабхана системинин китабхана-библиографик информасијаја олан мүасир вә кәләчәк тәлабаты тә'мин етмәк габилијјәтини характеризә едән комплекс параметрләр баша дүшүлүр.

Республиканын мүхтәлиф сәнаје саһәләриндә формалашмыш китабхана-информасија еһтијатлары өзләринин бүтүн кејфијјәтләринә көрә лазыми тәләбләрә әсасән чаваб верир. Лакин сон бир нечә илдә (әсасән 1990-чы илдән сонра) республиканын бүтүн китабхана ишиндә олдуғу кими сәнаје саһәләринә мәхсус хүсуси тип китабханаларын ишиндә дә чидди дурғунлуг вә бир чох һалларда кериләмә мүшаһидә олунур. Бу хошакәлмәз просес илк нөвбәдә өлкәдә кедән игтисади ислаһатларла бағлыдыр.

Мә'лумдур ки, Азәрбајчан Республикасынын игтисадијјатында әсас јер тутан бүтүн ири сәнаје саһәләри өзләринин малик олдуглары инфраструктурлары илә бирликдә ири сәнаје комплексләридир. Бурада идарә вә мүәссисә елми-техники китабхана шәбәкәләри сәнаје саһәсинин ајрылмаз һиссәси кими инкишаф едиб формалашмышдыр вә сәнаје саһәсинин техники тәрәггисиндә, дүнја стандартлары сәвијјәли мәһсул истеһсалында вә с. мүһүм рол ојнајырлар.

Азәрбајчанда мөвчуд олан әсас ири сәнаје саһәләри вә ја комплексләри (нефтчыхарма вә нефт е'малы сәнајесиндән башга) әсасән совет һакимијјәти илләриндә, јә'ни мүһарибәјә гәдәр вә ондан сонракы дөврләрдә - 80-чи илләрә гәдәр инкишаф едиб формалашмышдыр. Ашағыда адлары гејд едилән бу сәнаје саһәләринин елми-техники китабханалары республикада формалашмыш техники китабхана шәбәкәләринин-системинин әсасыны тәшкил едирләр.

1986-чы ил мә'луматына көрә республикада үмуми фонду 34,7 милјон нүсхә олан 832 елми-техники вә хүсуси китабхана фәалијјәт көстәрмишдир (6). Бу көстәричи сонракы илләрдә чидди дәјишиклијә мә'руз галмамышдыр. Статистик мә'луматларда елми-техники китабханаларын ајрыча олараг мигдары вә онларын фондлары һаггында дәгиг мә'луматлар верилмир. Лакин тәдгигатчылар вә техники китабханалара методик рәһбәрлији һәјата кечирән Республика Елми Техники Китабханасынын мә'луматлы мүтәхәссисләри республикада үмумән 200-250-јә гәдәр елми-техники китабхананын олдуғуну гејд едирдиләр.

Шүбһәсиз ки, ССРИ-нин дағылмасы илә әлагәдар бир чох иттифаг органларынын республикамызда олан идарә вә мүәссисәләрин фәалијјәти дә дајандырылмыш, нәтичәдә онларын техники китабханалары да бағланмышдыр. Ејни заманда републиканын сәнаје саһәләриндә зәрәрлә ишләјән мүәссисәләрин бағланмасы вә ја башгалары илә бирләшдирилмәси нәтичәсиндә дә онларын китабханалары да бағланмыш вә ја бирләшдирилмишдир. Бу да сон илләрдә елми-техники китабханаларын сајча азалмасына сәбәб олмушдур. Республикада елми-техники китабханаларын вәзијјәти һаггында дөвләт статистика органларындан мә'лумат әлдә ет-

мәк мүмкүн олмадығы үчүн нисбәтән сәһиһ мә'луматы анҹаг Республика Елми Техники Китабханасынын сонунҹу дәфә 1990-ҹы илдә бурахдығы "Азәрбајҹан ССР елми техники китабханаларын сијаһысы" адлы нәшриндән (5-ҹи нәшри) алмаг олур. Мә'лумат характерли бу көстәриҹидә республика игтисадијјатынын әсас сәнаје саһәләри үзрә вә халг тәсәррүфатынын дикәр мүхтәлиф саһәләри үзрә 30-дан чох назирлијин, комитәнин вә баш идарәләрин табелијиндә олан идарә вә мүәссисәләрин 145 елми-техники китабханасы һаггында мә'лумат верилир.

1990-ҹы илин әввәлинә олан мә'лумата көрә республиканын апарыҹы сәнаје саһәләринин китабхана шәбәкәләри, фондлары вә охуҹулары һаггында статистик мә'лумат ашағыдакы кимидир:

1. Республика нефт вә газчыхарма сәнајесинин "Азәрнефт" вә "Хәзәрдәнизнефтгаз" Истеһсалат Бирликләринин идарә вә мүәссисәләриндә үмуми фондунда 548.548 нүсхә сәнәд олан 24 елми-техники китабхана фәалијјәт көстәрир вә 9828 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

2. Нефт-кимја машынгајырма сәнајесиндә үмуми фондунда 296.060 нүсхә сәнәд олан 13 елми-техники китабхана 7676 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

3. Јүнкүл сәнаје саһәсиндә үмуми фондунда 44.780 нүсхә сәнәд олан 13 елми-техники китабхана 2596 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

4. Електротехника машынгајырма сәнаје саһәсиндә үмуми фондунда 41.762 нүсхә сәнәд олан 12 елми- техники китабхана 3317 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

5. Нефт е'малы нефт-кимја сәнајеси саһәсиндә үмуми фондунда 237110 нүсхә сәнәд олан 9 елми-техники китабхана 7283 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

6. Республика кимја сәнајеси саһәсиндә үмуми фондунда 271631 нүсхә сәнәд олан 7 елми-техники китабхана 5459 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

7. Енеркетика вә електрикләшдирмә санајеси саһәсиндә үмуми фонду 143099 нүсхә сәнәд олан 6 елми-техники китабхана 1534 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

8. Дөвләт тикинти сәнајеси саһәсиндә үмуми фондунда 271631 нүсхә сәнәд олан 6 елми-техники китабхана 1913 нәфәр охуҹуја хидмәт едир.

Игтисадијјатын 8 апарҹы сәнаје саһәсиндә үмумән 90 елми-техники китабхана фәалијјәт көстәрир ки, бу да республика үзрә рәсмән гејд олунан бүтүн елми-техники китабханаларын үчдә икисини тәшкил едир.

Ири китабхана шәбәкәсинә малик олан бу сәнаје саһәләри илк нөвбәдә өзләринин игтисади, елми-техники потенсиалына вә өлкә игтисадијјатында тутдуғу әсас јерә көрә, иканҹи һалда кениш инфраструктура вә китабхана-информасија еһтијатларына малик олмасына көрә фәргләнирләр.

Сәнаје саһәләриндә фәалијјәт көстәрән елми-техники китабхана шәбәкәләринин чоху јарарлы китабхана биналарына вә аваданлыгларына маликдир, али вә орта ихтисас тәһсилли китабханачы кадрларла тә'мин едилмишдир.

Нефтчыхарма сәнајесиндә башга, галан сәнаје саһәләринин елми-техники китабханаларынын, о ҹүмләдән нефтчыхарма сәнајеси китабханаларынын чох һиссәси 20-ҹи илләрин сону - 70-ҹи илләрә гәдәрки дөврдә сәнаје саһәләринин өзләри илә бирликдә инкишаф едиб формалашмышдыр.

Јалныз нефтчыхарма сәнајесиндә һәлә илк техники китабханалар кечән әсрин 90-чы илләриндә мејдана кәлмәјә башламыш вә 20-30-ҹу илләрдә нисбәтән сүр'әтлә инкишаф етмишдир. Она көрә дә Азәрбајҹанда нефтчыхарма сәнајеси тәкҹә өз игтисади потенсиалына көрә дејил, ејни заманда күҹлү китабхана-информасија еһтијатларына көрә дә өн ҹәркәдә дурур.

Һазырда республика игтисадијјатында нефт-газчыхарма сәнајесинин тутдуғу мүһүм јер данылмаздыр вә бу сәнаје саһәсинин инкишафы бүтөвлүкдә дикәр сәнаје саһәләринин инкишафына да мүсбәт тә'сир едир. Шубһәсиз, бу сәнаје саһәсинин инкишаф перспективләри һәлә габагдадыр. Буну "Әсрин мүгавиләси" адланан 1994-ҹү ил 20 сентјабр тарихли сазишин Азәрбајҹан Дөвләт Нефт Ширкәти илә бағланмасында дүнјанын 7 өлкәсиндән 11 ири нефт ширкәтләринин иштирак етмәси (8) көстәрир. Артыг 1997-ҹи илдә 12 өлкәнин 20 ширкәти бу мүгавиләдә иштирак етмишди (9). Бүтүн бунлар јахын кәләҹәкдә республика игтисадијјатынын вә хүсусилә јанаҹаг-енеркетика сәнаје комплексинин даһа сүр'әтли инкишаф перспективләринин олдуғуну көстәрир. Сәнаје саһәсинин сүр'әтли инкишафы тәбии олараг онун инфраструктурунун вә о ҹүмләдән китабхана-информасија еһтијатларынын да инкишафына мүсбәт тә'сир көстәрәҹәкдир.

Лакин һазырда бу сәнаје саһәсиндә дикәр саһәләрлә мүгајисәдә даһа чох елми-техники китабхананын олмасы һәлә китабхана-информасија хидмәтинин јахшы тәшкил олундуғуну көстәрмир.

Нефт-газчыхарма сәнаје комплексиндә фәалијјәт көстәрән елми-техники китабханаларын јарысы билаваситә истеһсал саһәләриндә - нефт-газчыхарма идарәләриндә (НГЧИ) фәалијјәт көстәрир. Галан 12 елми-техники китабхана исә нефт вә газчыхарма сәнајеси үзрә саһәви елми-тәдгигат институтларында, лајиһә-конструктор бүро вә тәшкилатларында, јардымчы идарә вә мүәссисәләрдә фәалијјәт көстәрир.

Сәнаје саһәсиндә китабханаларын фондунда мүһафизә едилән мүхтәлиф нов вә тип чап мәһсулларынын, материалларын да үму-

ми мигдары дикәр саһәләрин елми-техники китабханаларынын үмуми фондундан хејли чохдур. Охучуларын сajы вә дикәр бир чох китабхана хидмәти көстәричиләри дә јүксәкдир.

Бүтүн бунлар илк бахышдан белә көрүнүр, лакин сәнаје саһәсинин бөјүк бир структура малик олдуғуну нәзәрә алсаг, онун бүтүн идарә вә мүәссисәләрини, орада чалышан ишчиләрин китабхана хидмәти илә әһатә олунмасы вәзијјәтини дәриндән өјрәндикдә башга мәнзәрә алыныр. Азәрбајчан Дөвләт Нефт Ширкәтинин 1994-чү ил идарәетмә структуруна нәзәр салсаг ајдын олар ки, бу сәнаје саһәсиндә мөвчуд идарә вә мүәссисәләрин јалныз 15,2 фаизиндә елми-техники китабхана фәалијјәт көстәрир.

Галан ирили-хырдалы јүздән чох идарә вә мүәссисәдә елми-техники китабхана бу күнә гәдәр тәшкил олунмамышдыр. Бир факты да гејд етмәк лазымдыр ки, ири нефт-газчыхарма идарәләри нәздиндә вә заводларда 15 һәмкарлар иттифагы китабханасы да фәалијјәт көстәрир ки, бу да охучулара әсасән елми-күтләви вә бәдии әдәбијјатла хидмәт едир.

Республиканын бүтүн сәнаје саһәләриндә, о чүмләдән хүсусилә нефт-газчыхарма сәнајесиндә сон 8-10 илдә баш верән структур дәјишмәләри тәкчә сәнаје саһәсиндә фәалијјәт көстәрән елми-техники китабханаларын үмуми ишинә зијан вурмагла битмәмиш, ејни заманда онларла марагланан шәхсләрин вә тәдгигатчыларын ишини дә чәтинләшдирмишдир. Белә ки, сәнаје саһәсиндә елми-техники китабханаларын фәалијјәти әслиндә башлы-башына бурахылмышдыр вә онларын нормал фәалијјәти үчүн һеч бир јардым көстәрилмир. Сәнаје саһәсиндә һазырда нә гәдәр китабхана олдуғуну һеч ким дәгиг дејә билмәз. Она көрә ки, сон бир нечә илдә нефт вә газчыфхарма сәнајеси илә билавасит гоһум олан сәнаје саһәләринин идарә вә мүәссисәләри Дөвләт Нефт Ширкәтинин структуруна дахил едилмишдир. Бу чүр сәнаје саһәләри мүәссисәләриндән әввәлләр ири вә мүстәгил олан нефт е'малы вә нефт-кимја, чиһазгајырма, автоматлашдырма вә идарәетмә сәнајесини, Кеолокија Назирлијинин идарә вә мүәссисәләрини көстәрмәк олар. Тәбии олараг нефт-газчыхарма сәнајеси системинә дахил едилмиш һәмин идарә вә мүәссисәләрин елми-техники китабханалары да фәалијјәт көстәрдији идарә вә мүәссисәләрлә бирликдә нефтчыхарма сәнајеси комплексинә дахил олмушдур.

Беләликлә, нефт-газчыхарма сәнаје саһәсинин һәм идарәетмә структуру кенишләнмиш, һәм дә мүәјјән мигдарда елми-техники китабханалар мигдарча артмышдыр. Лакин республиканын нефтчыхарма сәнајесинин структур дәјишиклијиндән сонра бу сәнаје саһәсиндә елми-техники китабханаларын ишинә мәс'ул бир бөлмә вә ја шәхсин олмамасы нәтичәсиндә онун дәгиг учотуну апаран да јохдур.

Республиканын ән ири вә апарычы сәнаје саһәсиндә китабхана ишинин бу чүр башлы-башына бурахылмасы дикәр сәнаје саһәләринин елми-техники китабханаларынын вәзијјәти һаггында да мүәјјән тәсәввүр јарадыр.

Республикада нефт-чыхарма сәнајесиндән сонра даһа чох елми-техники китабханасы олан нефт-кимја машынгајырма вә јүнкүл сәнаје саһәсидир. Бу сәнаје саһәләринин һәр бириндә 13 елми-техники китабхана вә електротехника машынгајырма сәнаје саһәсиндә 12 елми-техники китабхана вардыр. Галан 4 сәнаје саһәсинин һәр бириндә 6-7 елми-техники китабхана фәалијјәт көстәрир.

Нефт кимја-машынгајырма сәнајесиндә техники китабханаларын 10-у билавасит истеһсал мүәссисәләриндә, 3 елми-техники китабхана исә саһәви елми тәдгигат институтларында вә лајиһә-конструктор идарәсиндә фәалијјәт көстәрир.

Јүнкүл сәнаје саһәсиндә 10 елми-техники китабхана истеһсал мүәссисәләриндә, 3 елми-техники китабхана исә саһәви елми-тәдгигат институтлары вә лајиһә-конструктор боруларында фәалијјәт көстәрирләр.

Електротехника машынгајырма сәнајесиндә фәалијјәт көстәрән елми-техники китабханалардан 10-у истеһсал мүәссисәләри - заводларда, 2-си исә саһәви елми тәдгигат институтларында јерләшир.

Дикәр сәнаје саһәләринин елми-техники китабханаларынын да әсасән чох бөјүк һиссәси истеһсал саһәләриндә фәалијјәт көстәрир.

Республиканын бүтүн сәнаје саһәләринин үмуми характерик чәһәти одур ки, сәнаје саһәләриндә фәалијјәт көстәрән бүтүн елми-тәдгигат институтларынын, лајиһә конструктор бүро вә идарәләринин демәк олар ки, елми-техники китабханасы вардыр.

Республика игтисадијјатында мүәјјән јер туған сәнаје саһәләринин ири истеһсал мүәссисәләриндә елми-техники китабханалар вә бир чох һалларда исә ејни заманда һәмкарлар иттифагы китабханалары фәалијјәт көстәрир.

8-10-дан чох елми-техники китабханасы олан бүтүн сәнаје саһәләриндә мәркәзи саһәви елми-тәдгигат институтунун елми-техники китабханасы сәнаје саһәсинин техники китабханалары үчүн дајаг елми-техники китабханасы функсијасыны јеринә јетирир. 1978-чи илдән јарадылмаға башламыш белә дајаг елми-техники китабханаларынын сајы 80-чи илләрин әввәлләриндә 12-јә чатмышдыр (10). Һазырда 80-чи илләрин сонларындан башлајараг бу китабханалара лазыми мадди-техники јардым көстәрилмәдијиндән вә диггәт јетирилмәдијиндән тәдричән онлар үзәринә дүшән функсијаларын јеринә јетирилмәсини дајандырмышлар. Лакин һазырда онларын дајаг китабханасы кими адлары галыр.

Белә ки, республика игтисадијјатынын әсасыны тәшкил едән сәнаје саһәләриндә давам едән бөһран вәзијјәти 90-чы илләрдә тәкчә онун игтисади потенсиалыны дејил, ејни заманда китабхана-

информасија еһтијатларыны зәифләтмиш вә ифлич вәзијјәтинә салмышдыр.

Ачыначаглы һалдыр ки, бу сәнаје саһәләринин китабханалары 7-8 илдә республиканын дөври мәтбуатына белә абунә јазылмаг үчүн вәсаит әлдә едә билмирләр.

Сәнаје саһәләриндә истеһсал мүәссисәләринин чохунда ишчи гүввәсинин азалмасы вә китабханаларын фондуна узун илләр јени әдәбијјатын алынмасы сәбәбиндән охучуларын китабханалара мүрачиәт етмәси кәскин сурәтдә азалмышдыр. Белә бир вәзијјәт республиканын бүтүн елми-техники китабханаларынын ишинә характерик олан ән үмуми чәһәтдир. Шүбһәсиз ки, бу вәзијјәт давам едәрсә, јахын кәләчәкдә сәнаје саһәләринин мүәссисәләри өзәлләшдириләркән интеллектуал мүлкијјәтин мүһүм базасы кими мүәссисә елми-техники китабханаларынын талејинин нечә олачағы мә'лум дејилдир.

Техники тәрәггијә лазымынча гијмәт верә билмәјән милли саһибкарлар елми-техники китабханаларын техники тәрәггидә вә истеһсалын инсенсивләшдирилмәсиндәки ролуну баша дүшәнәдәк, ола билсин ки, бу китабханаларын изи дә итсин.

Она көрә дә республика игтисадијјатынын әсасыны тәшкил едән сәнаје саһәләриндә формалашмыш зәнкин китабхана-информасија еһтијатларынын горунмасы вә кәләчәк нәсилләрә там шәкилдә чатдырылмасы үчүн республикада бу ишә мәс'ул олан дөвләт идарәләри вә ајры-ајры шәхсләр дә ишә мәс'улијјәтлә јанашмалы, кәләчәк инкишафымызын катализатору олан китабхана-информасија еһтијатларыны мүһафизә едиб горумалы вә инкишаф етдирмәлидирләр.

МӘНБӘЛӘР

1. Азәрбајчан. -1993. -9 октјабр.
2. Паралич химического комплекса // Вышка. -1993. -3 август.
3. Нефтчыхарманын проблемләри // Азәрбајчан. -1995. -3 феврал.
4. Мы не имеем права снижать добычу-говорят нефтяники. // Вышка. -1997. -17 октября.
5. Карташов Н.С. Формирование библиотечно-территориальных комплексов. -Новосибирск: Наука, 1978. -с.4.
6. Народное хозяйство Азерб.ССР к 70-летию Великого Октября: Юбилейный статистический ежегодник. -Б.: Азернешр. 1987. -с.218.
7. Азәрбајчан ССР елми-техники китабханаларынын сијаһысы: (5-чи нәшр). -Б., АзЕТЕТИИ. -1990. -18 с.
8. Хәзәр мө'чүзәси һәгигәтә чеврилди // Азәрбајчан. -1997. -14 нојабр.
9. "Әсрин мүгавиләси"нин уғуру узагкөрән дөвләт сијасәтинин нәтичәсидир // Халг гәзети. -1997. -14 нојабр.
10. Рустамов А. и др. Опыт комплексной автоматизации библиотечно-библиографических процессов в Азербайджанской ССР // Науч. и техн. б-ки СССР. -1981. -№ 11. -с.23-29.